

Metodefrihed?

Arne Mogensen, VIA UC

Kommentar til Else Marie Jensen: "Et undersøgende blik på læringsmål og elevplaner i matematik på min skole", MONA, 2016-4.

I artiklen redegøres for en undersøgelse af tre matematiklærerkollegers begrundelser og anvendelser af læringsmål gennem elevplaner for hhv. en 5., 3. og 4. klasse.

I artiklen påvises hvordan synspunkter fra tre forskellige videnskabsteorier, den positivistiske, den konstruktivistiske og kritisk rationalisme, kan identificeres i læringsmålene for matematik i folkeskolen. Når matematiklæreren så udvælger og vægtlægger bestemte dele, slår lærerens eget syn på undervisning tydeligt igennem.

Det konkluderes i artiklen (s. 12) at lærere med forskellige undervisningssyn (jf. de tre teoridannelser) godt kan argumentere for deres valg af læringsmål ud fra Fælles Mål, som i øvrigt ikke længere er "forenklede", snarere tværtimod!

Det er interessant læsning. På samme skole er der altså forskelle på hvordan lærerne bruger læringsmål og elevplaner. Men jeg er nu ikke overrasket. Lærere er ikke ens – og det kan være udmærket for eleverne for de er heller ikke ens.

Danske bestemmelser

Folkeskolen styres jo gennem lovgivning, og den nyeste lovgivning præciserer om elevplanerne (LBK nr. 747 af 20/06/2016):

§ 13 b. Som led i den løbende evaluering, jf. § 13, stk. 2, skal der for hver elev fra børnehaveklassen til og med 9. klassetrin udarbejdes en elevplan. Elevplanen skal for eleverne i børnehaveklassen til og med 8. klassetrin indeholde individuelle mål og status for elevens læring og en beskrivelse af, hvordan der skal følges op herpå.

Siden 1. august 2014 skal elevplanerne være digitale (BEK nr. 704 af 23/06/2014):

§ 1. De digitale elevplaner skal som minimum opfylde følgende krav:

- 1) Adgang for det undervisende personale til at oprette og løbende opdatere elevplaner.
- 2) Adgang for elever og forældre til at skrive i elevplaner.
- 3) Lagring af elevplaner.
- 4) Udveksling af elevplaner mellem skole og hjem.
- 5) Udveksling af elevplaner mellem skoler i forbindelse med skoleflytning.
- 6) Overførsel af elevplaner i forbindelse med leverandørskifte.
- 7) Kopiering af Fælles Mål direkte til elevplanen. ...

Elevplanen skal altså beskrive hver elevs faglige niveau og den planlagte opfølgning. Formålet er at styrke undervisningens planlægning så den enkelte elev får et bedre udbytte af undervisningen. Og elevplanen skal styrke samarbejdet mellem skole og hjem så det fremadrettet kan drøftes hvad eleven kan lære. Elevplanen kan derfor også omfatte hvordan forældre kan støtte op om eleven og andre forhold vedr. elevens skolegang. Forældrene skal kunne se elevplanen.

De fleste skoler har vel fælles skabeloner og terminer for arbejdet med elevplaner. Og ledelse og/eller et fagteam må forventes at efterse og vedligeholde en sådan fælles ramme. Den enkelte lærers egne valg og mulige præferencer må ikke føre til at man overser eller nedtoner bestemte mål – men metoden kan stadig vælges frit.

Elevplaner koblet til undervisning?

EVA's undersøgelser (2008, 2011) viser at det er vanskeligt for lærerne at integrere arbejdet med elevplanerne i undervisningen:

“Det må altså samlet set konstateres at elevplanerne ikke i særlig stor udstrækning anvendes som grundlag for planlægning af undervisningen.” (2008, s. 70)

“Man kan tale om en delvis afkobling mellem evalueringsarbejdet på den ene side og tilrettelæggelsen og gennemførelsen af undervisningen på den anden.” (2011, s. 51)

Det er ikke overraskende at læreres elevplaner præges af deres læringssyn. Men hvis lærernes refleksion betyder at eleverne kun udfordres og får feedback på bestemte dele af de bindende læringsmål, ja så er det problematisk. For feedback betyder meget for undervisningens effekt. Forfatteren har en uklar henvisning (s. 8 øverst); det kunne være en henvisning til Hattie (2013, s. 183).

I en undersøgelse af matematikundervisning i danske 8. klasser (Mogensen, 2011) berettes om beskeden forekomst af styrende faglige pointer i undervisningen. En matematisk pointe blev her defineret som *en præsentation af et klart, afgrænset og betydende matematisk indhold eller resultat*. Mange pointer virkede ikke planlagte

eller styrende for lektionen, og næsten halvdelen af 50 lektioner på tilfældigt valgte skoler var helt *uden* pointer formuleret af læreren.

Man må forvente at undervisning er af nogenlunde samme kvalitet når lærerne er godt uddannede og med elevplanerne må forholde sig aktivt til læringsmål for klasse-trinnet. Men forældre til skolebørn taler også indbyrdes om at de har været heldige (eller uheldige) med deres børns lærere. Det *kan* dække over vidt forskellige ting som fx klasseledelse og forældresamarbejde – men bestemt også over om læreren synes opdateret og reflekteret ift. den gældende læseplan.

Jeg har nogle få gange mødt en lærer der frejdigt og med glimt i øjet giver udtryk for at være ret upåvirket af nye bestemmelser om fx viden- og færdighedsmål. Det kan være de blot har tænkt på den såkaldte metodefrihed. Men den er ikke *så* omfattende at dele kan udelades.

Kollegial sparring og feedback

Det var glædeligt at læse i artiklen (s. 12) at *“arbejdet med læringsmål er emnet for dette skoleårs pædagogiske aftener hvor skolens nyudnævnte læringsvejledere har mulighed for at sparre med de enkelte team”*.

Forhåbentlig har lærere på alle skoler mulighed for støtte og indbyrdes sparring i et fagteam, måske også fra en kollega med matematikvejlederuddannelse. Vi ved fra en landsdækkende undersøgelse i 2014 at det kan have stor betydning. Relevante forskningsresultater og inspiration til fagteamarbejdet ligger på EMU'en (<http://www.emu.dk/modul/forskning-i-fagteam>).

Løbende evaluering virker bedst når elever medvirker aktivt. Lærers feedback er en af forudsætningerne for at de selv bliver klogere på deres færdigheder, viden og indsigt. Og løbende evaluering må stadig respektere lærers autonomi og metodeansvar. Læreren er den der bestemmer hvad og hvordan der evalueres – og hvilke handlinger det fører til. Lærprofessionen afhænger af klog og effektiv brug af vejledning og viden. Som alt andet værktøj kan det der virker godt i en kontekst, måske ikke bruges i en anden. Som der er forskel på delmål i forskellige undervisningsforløb, må der også være forskel på evalueringsformer.

Sparring i fagteamet kan derfor kvalificere flere overvejelser (Mogensen, 2008, s. 88):

- Hvordan kan elevplanen bruges som optakt til skole-hjem-samtaler?
- Hvordan kan test og andre evalueringsresultater indgå i elevplanen?
- Hvordan beskrives elevens særlige styrkesider og potentialer i elevplanen?
- Hvordan formuleres elevens udviklingsmål: “zoner for nærmeste udvikling”?
- Hvilke konkrete aftaler/”kontrakter” mellem elev, forældre og lærere kan indskrives i elevplanen?

Artiklen i MONA bygger dog på et beskedent datagrundlag. Det fremgår heller ikke om de tre lærere var svære at finde eller er repræsentative for denne skole. Men i hvert fald er der her ført et eksistensbevis; sådanne synspunkter findes. Og det er bestemt interessant. Vi ved imidlertid intet om hvordan det står til i kongeriget. Det kan man måske sige mere om i Danmarks Matematikvejleder Netværk, et forum for matematikvejledere der kommunikerer på <http://matnet.dk/>. Her kan man tilmelde sig og få adgang til netværkets Skolekom-konference.

Referencer

- EMU (2014). *Forskning i fagteam*. www.emu.dk/modul/forskning-i-fagteam
- Danmarks Evalueringsinstitut (2008). *Arbejdet med elevplaner. En national undersøgelse af erfaringer*. EVA, Lokaliseret 1. januar 2017 på www.eva.dk/projekter/2008/arbejdet-med-elevplaner/projektprodukter/arbejdet-med-elevplaner
- Danmarks Evalueringsinstitut (2011). *Undervisningsdifferentiering som bærende pædagogisk princip*. Lokaliseret 1. januar 2017 på www.eva.dk/eva/projekter/2010/undervisningsdifferentiering-i-folkeskolen/projektprodukter/undervisningsdifferentiering-som-baerende-paedagogisk-princip
- Hattie, J. (2013). *Synlig læring*. Dafolo Forlag.
- Mogensen, A. (2008). *Fagteamets arbejde med matematik*. Dafolo Forlag.
- Mogensen, A. (2011). *Point-driven mathematics teaching. Studying and intervening in Danish classrooms*. Roskilde Universitet. Lokaliseret 1. januar 2017 på <http://milne.ruc.dk/imfufatekster/pdf/484web.pdf>